

سۇئال

ئىت بېقىش نىجىس ئىشلاردىن ھېسابلىنىدۇ، لېكىن مۇسۇلمان كىشى ئىتتى ئۆي ئەتراپىنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن باقسا، ئۇنى قورۇنىڭ كەينىدە بىر يەردە قويسا، ئىت ئۆزىنى ئۆزى قانداقمۇ پاكىزلايدۇ؟، ئۆزىنى پاكىزلايدىغان توپا ياكى لايدەك بىر نەرسە تاپالمىسا قانداق قىلىدۇ؟، ئۇنىڭ ئورنىغا مۇسۇلمان ئۆزىنى تازىلايدىغان باشقا نەرسە بارمۇ؟، بەزى ۋاقىتتا ئۇ كىشى ئىتتىن ھەمراھ قىلىپ يۈگرەيدۇ، ئۇنىڭ باش-كۆزلىرىنى سىلاپ سۆيۈپ قويدۇ..؟.

ئىخچام جاۋاب

ئىت بېقىش ئوۋچىلىق ئۈچۈن بولسۇن ياكى زىرائەت ياكى چارۋىلار ئۈچۈن بولسۇن توغرا بولمايدۇ، ئۆي ئەتراپىنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن بولسا، ئۆي شەھەر سىرتىدا بولسا، باشقا مۇھاپىزەت قىلىش ئەسلىھەلىرى بولمىسا ئۇ ۋاقىتتا دۇرۇس بولىدۇ، مۇسۇلماننىڭ كاپىرلارنى دوراپ ئىت بىلەن بىرگە يۈگۈرۈپ، ئۇنى سىلاپ، سۆيۈشى توغرا بولمايدۇ، بۇنداق قىلىش نۇرغۇن كېسەللەرگە سەۋەپ بولىدۇ.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيەلەر ئالەملەرنىڭ رەببى بولغان ئاللاھقا خاستۇر، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا، ساھابىلىرىغا ۋە قىيامەتكىچە ئۇلارغا ئەگەشكەن كىشىلەرگە ئاللاھنىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

ئىت بېقىشنىڭ ھۆكۈمى:

بىزنىڭ پاك شەرىئىتىمىز مۇسۇلمانغا ئىت بېقىشنى ھارام قىلدى، بۇنىڭغا خىلاپلىق قىلغان كىشىنىڭ جازاسى بولسا ھەر كۈنى ئۇ كىشىنىڭ ياخشىلىقىدىن بىر قىيرات ياكى ئىككى قىيرات مىقداردا كېمىيىدۇ، بۇنىڭدىن ئوۋچىلىق، چارۋىلارنى مۇھاپىزەت قىلىش ۋە زىرائەتنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن كۆندۈرگەن ئىتلار ئىستىسنا قىلىنىدۇ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى چارۋىچىلىق، ئوۋچىلىق ياكى زىرائەتنى مۇھاپىزەت قىلىشتىن باشقا نىيەت بىلەن ئىت باقىدىكەن، ئۇ كىشىنىڭ ئەجىر-ساۋابى ھەر كۈنى بىر قىيراتتىن كېمىيىدۇ». [مۇسلىم رىۋايىتى 1575-ھەدىس].

ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كىمكى چارۋىچىلىق ياكى ئوۋچىلىقتىن باشقا ئىش ئۈچۈن ئىت باقىدىكەن ئۇ كىشىنىڭ ياخشى ئەمىلىدىن ھەر كۈنى ئىككى قىيرات كېمىيىپ كېتىدۇ». بۇخارى رىۋايىتى 5163 - ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 1574 - ھەدىس].

ئۆي ئەتراپىنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىت باقسا بولامدۇ؟.

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئۈچ تۈرلۈك ئىشتىن باشقا، ئۆي ئەتراپىنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىت بېقىش توغرىسىدا ئالىملار ئارىسىدا پەرقلىق قاراش بار، كۈچلۈك قاراشتا، ھەدىستىن چۈشىنىلگەن ھاجەت دېگەن سەۋەپكە ئەمەل قىلىپ يۇقىرىدىكى ئۈچ تۈرلۈك ئىتقا قىياس قىلسا دۇرۇس بولىدۇ. [مۇسلىمنىڭ شەرھىسى 10 - توم 236 - بەت].

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: بۇنىڭغا ئاساسەن: شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئۆيلەر بولسا ئۆي مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىت بېقىشنىڭ ھاجىتى بولمايدۇ، بۇنداق ھالەتتە ئىت بېقىش ھارامدۇر. يەنى توغرا بولمايدۇ. ئۇ كىشىنىڭ ياخشى ئەمىلىدىن ھەر كۈنى بىر قىيرات ياكى ئىككى قىيراتتىن كېمىيىدۇ، ئۇلار بۇ ھالەتتە ئىتنى قوغلىۋېتىشى ۋە باقماسلىقى كېرەك، ئەگەر ئۆي شەھەر سىرتىدا بولۇپ ئەتراپىدا باشقا ئۆي بولمىسا، ئۇ ۋاقىتتا ئۆي ئەتراپىنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىت باقسا توغرا بولىدۇ، ئائىلىدىكىلەرنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىت بېقىش چارۋىلارنى ۋە زىرائەتنى مۇھاپىزەت قىلىش ئۈچۈن ئىت بېقىشتىن ئەلۋەتتە ياخشىدۇر. [ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالار مەجمۇئەسى ” 4 - توم 246 - بەت].

بىر قىيرات ۋە ئىككى قىيرات دەپ كەلگەن رىۋايەتلەرنىڭ ئارىسىنى مۇۋاپىقلاشتۇرۇش توغرىسىدا بىر قانچە قاراشلار بار: ھاپىز ئەينى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: ” ئىتتىن ئىككى تۈرلۈك بولۇشى بىرىنىڭ يەنە بىرىدىن بەكرەك ئەزىيەت يەتكۈزۈشى مۇمكىن.

بەزىلەر: شەھەر ئىچىدە بولسا ئىككى قىيرات، شەھەر سىرتىدا بولسا بىر قىيرات بولىدۇ دەيدۇ.

بەزىلەر: بۇ ئىككى قېتىم سۆزلەنگەن ھەدىس بولۇپ، دەسلەپتە بىر قىيرات دېگەن كېيىن بەكرەك تەكىتلەپ ئىككى قىيرات دەپ سۆزلىگەن دەيدۇ. [ئۇمدەتۇل قارى 12 - توم 158 - بەت.]

ئىت نىجىسمۇ؟.

سوئال سورىغۇچىنىڭ: ئىت بېقىش نىجىس ئىشلاردىن ھېساپلىنامدۇ؟ دېگەن سۆزى ئومۇمەن توغرا ئەمەس، چۈنكى نىجاسەت

دېگەن ئىنتىنىڭ ئۆزىدە ئەمەس بەلكى قاچىدىن سۇ ئېچكەن ۋاقتىدىكى شالىدا بولىدۇ، ئىتنى تۇتقان ياكى ئىت سۈركەلگەن كىشىگە ئۆزىنى توپا ياكى سۇ دېگەندەك نەرسىلەر بىلەن پاكىزلىشى كېرەك بولمايدۇ، ئەگەر ئىت بىر قاچىدىن سۇ ئېچىپ قويغان بولسا، ئۇ قاچىنى ئىشلەتمەكچى بولسا، قاچىدىكى سۇنى تۈكۈۋېتىپ، قاچىنى يەتتە قېتىم سۇ بىلەن، سەككىزىنچى قېتىمدا توپا بىلەن يۇيۇش كېرەك، ئەگەر ئۇنى ئىت سۇ ئىچىدىغان قاچا قىلغان بولسا ئۇنى پاكىزلاش كېرەك بولمايدۇ.

ئەبۇ ھۈرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەرنىڭ بىرىڭلارنىڭ قاچىسىنى ئىت يالاپ قويغان بولسا ئۇنى پاكىزلاش ئۈچۈن يەتتە قېتىم يۇسۇن، دەسلەپتە توپا بىلەن يۇسۇن». مۇسلىم رىۋايىتى 279 - ھەدىس].

مۇسلىمنىڭ يەنە بىر رىۋايىتىدە: «قاچىنى ئىت يالاپ قويغان بولسا، ئۇنى يەتتە قېتىم يۇيۇڭلار، سەككىزىنچى قېتىمدا توپا بىلەن يۇيۇڭلار»، دەپ كەلگەن 280 - ھەدىس .

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىيە رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: ” ئىت مەسىلىسىدە ئالىملار تالاش-تارتىش قىلىپ ئۈچ تۈرلۈك قاراشتا بولدى: بىرى: ئىت پاك ھەتتا شالىمۇ پاك دەيدۇ، بۇ مالىكى مەزھەپ قارىشى. يەنە بىرى: ئىت نجىس ھەتتا تۈكلىرىمۇ نجىس دەيدۇ، بۇ شاپىئى مەزھەپ قارىشىدۇر.

ئۈچىنچىسى: تۈكى پاكىز، شالى نجىس دەيدۇ، بۇ ئىمام ئەبۇ ھەنىپىنىڭ مەزھىبى ۋە ئىمام ئەھمەدتىن بايان قىلىنغان ئىككى رىۋايەتنىڭ بىرىدۇر.

بۇ ئەڭ سەھىھ بولغان قاراشلاردۇر، ئەگەر ئىنساننىڭ بەدىنىگە ياكى كىيىمىگە ئىتنىڭ تەرى يۇقۇپ قالسا، بۇنىڭ بىلەن نجىس بولمايدۇ. [پەتىۋالار مەجمۇئەسى” 21 - توم 530 - بەت.]

يەنە بىر ئورۇندا مۇنداق دېگەن: ” ئەسلىدە ئوچۇق نەرسىلەر پاكىز بولۇپ، دەلىل بولماي تۇرۇپ بىر نەرسىنى ھارام ۋە نجىس دېيىش توغرا بولمايدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ﴾ تەرجىمىسى: «زۆرۈرىيەت بولمىغىچە يېيىش ھارام قىلىنغان نەرسىلەرنى ئاللاھ سىلەرگە ئوچۇق بايان قىلغان تۇرسا...» [سۈرە ئەنئام 119 - بەت.]

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ﴾ تەرجىمىسى: «ئاللاھ بىرەر قەۋمنى ھىدايەت قىلغاندىن كېيىن، ئۇلار ساقلىنىشقا تېگىشلىك ئىشلارنى بايان قىلماي تۇرۇپ، ئۇلارنى گۇمراھ قىلمايدۇ». [سۈرە تەۋبە 115 - ئايەت].

ئىش شۇنداق بولىدىكەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەرنىڭ بىرىڭلارنىڭ قاچىسىنى ئىت يالاپ قويغان بولسا

ئۇنى پاكىزلاش ئۈچۈن يەتتە قېتىم يۇسۇن، دەسلەپتە توپا بىلەن يۇسۇن».

يەنە بىر ھەدىستە: «ئىت يالاپ قويغان بولسا» دەپ كەلگەن ھەدىسلەرنىڭ ھەممىسىدە ئىتنىڭ يالاپ قويغانلىقى زىكر قىلىنغان، باشقا ئەزالىرى زىكر قىلىنمىغان، باشقا ئەزالىرىنىڭ نجىسلىقى قىياس بىلەن بولىدۇ.

يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوقۇچىلىق، چارۋىچىلىق ۋە زىرائەت ئىشلىرى ئۈچۈن ئىت بېقىشقا رۇخسەت قىلغان، ئىت باققان كىشىگە چوقۇم ئىتنىڭ تەرلىرى يۇقىدۇ، ئېشەك بىلەن خىجىرنىڭ تەرلىرى يۇققاندەك، بۇ ھالەتتە ئىتنىڭ تۈكلىرىنى نجىس دېيىش بۇ ئۇممەتتىن كۆتۈرۈلگەن قىيىنچىلىقىنى پەيدا قىلىدۇ. [“پەتىۋالار مەجمۇئەسى” 21 – توم 217 – 219 – بەت].

ئېھتىياتەن: ھۆل قولى بىلەن ئىتنى تۇتقان بولسا ياكى ئىتنىڭ ئۈستى ھۆل بولسا، قولىنى يەتتە قېتىم يۇيدۇ، ئەۋۋىلىنى توپا بىلەن يۇيدۇ. شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “ئىت سىلاپ قولىنى نەم بولمىغان بولسا، بۇنىڭ بىلەن قولى نجىس بولمايدۇ، ئەگەر قولى ھۆل ياكى نەم بولغان بولسا كۆپچىلىك ئالىملارنىڭ قارىشىغا كۆرە قولى نجىس بولىدۇ، ئۇنىڭدىن كېيىن قولىنى يەتتە قېتىم يۇيۇش كېرەك بولىدۇ، ئەۋۋىلىنى توپا بىلەن يۇيدۇ.” [“ئىبنى ئۇسەيمىن پەتىۋالار مەجمۇئەسى: 11 – توم 246 – بەت].

ئىتنىڭ نجاستىنى قانداق پاكىزلايدۇ؟

ئىتنىڭ نجاستىنى پاكىزلاشقا كەلسەك، بۇنىڭ جاۋابى 41090 – 46314 – نومۇرلۇق پەتىۋالارنىڭ جاۋابىدا بايان قىلىندى.

ئىتنىڭ نجاستىنى يەتتە قېتىم يۇيۇش ئەۋۋىلىنى توپا بىلەن يۇيۇش ۋاجىپ بولىدۇ، توپا بولىدىكەن ئۇنى ئىشلىتىش ۋاجىپ ئۇنىڭ غەيرىنى ئىشلىتىش توغرا بولمايدۇ، ئەمما توپا تاپالمىغاندا ئۇنىڭ غەيرىدىكى پاكىزلاش سۇيۇقلۇقىنى ئىشلەتسە بولىدۇ.

ئىتنى سۆيۈش توغرا بولامدۇ؟

يۇقىرىدا سورالغان ئىتنى سۆيۈش مەسىلىسىگە كەلسەك، بۇ نۇرغۇن كېسەللەرگە سەۋەب بولىدۇ، ئىنسانغا يېتىدىغان كېسەللەر ئىنساننىڭ ئىتنى سۆيۈشى، ئىت يالاپ قويغان قاچىنى پاكىزلىماستىن بىر نەرسە ئېچىشى قاتارلىق شەرىئەتكە زىت ئىشلارنى قىلىشى ئارقىلىق بولىدۇ.

ئۇنىڭدىن: باكتېرىيە كېسەللىكى، بۇ ئىنساننىڭ ۋە ھايۋاننىڭ نەپەس ئېلىش سېستېمىسىنىڭ ئۈستۈن تەرىپىدە بولىدىغان كېسەل بولۇپ، خاس شارائىت ئاستىدا بۇ مىكرۇپلار كېسەللىكنى پەيدا قىلىدۇ.

ئۇنىڭدىن: سۇ خالتىسى كېسىلى، بۇ قاپچۇق ئۆرلەيدىغان ئىنسان ۋە ھايۋاننىڭ ئىچكى ئەزاسىغا يېتىدىغان كېسەللىك بولۇپ، بۇ جىگەر ۋە ئۆپكەندە بولىدۇ، شۇنىڭدەك قورساق بوشلۇقى ۋە باشقا ئەزالارنىمۇ بولىدۇ.

بۇ كېسەللىك تومۇردا قۇرۇت پەيدا بولۇشقا سەۋەپ بولىدۇ، بۇ كېچىك قۇرۇتنىڭ ئۇزۇنلىقى 2-9 مىللىمېتىر بولىدۇ، بۇ ئۈچ پارچىدىن، باشتىن ۋە گەردەندىن شەكىللىنىدۇ، باشتا تۆت دانە شورغۇچى بولىدۇ. بۇ قۇرۇت خۇددى ئىتتەك، مۇشۇكتەك، تۈلكىدەك ۋە بۆرىدەك ئۈچەيدە ياشايدۇ.

بۇ كېسەل ئىنسانغا ئىتنى تەربىيەلەشكە بەك بېرىلىپ كەتكەندە، ئىتنى سۆيگەندە ياكى ئىتنىڭ قاچىسىدا سۇ ئىچكەندە يۆتكىلىدۇ.

بۇ توغرىدا دوكتور ئەلى ئىسمائىل ئۇبەيد سىناپنىڭ ” كۆندۈرۈلگەن ھايۋانلاردىن ئىنسانغا يۇقىدىغان كېسەللىكلەر ” ناملىق كىتابىغا قارالسۇن.

سۆزنىڭ خۇلاسسىسى : ئوۋ ئىتى، چارۋىلارنى ۋە زىرائەتلەرنى مۇھاپىزەت قىلىدىغان ئىتتىن باشقا ئىتلارنى بېقىش توغرىدا بولمايدۇ، ئەگەر تۇرالغۇسى شەھەر سىرتىدا بولۇپ قالسا، باشقا مۇھاپىزەت قىلىش يوللىرى بولمىسا ئۆي ئەتراپىنى مۇھاپىزەت قىلىدىغان ئىت باقسا بولىدۇ، لېكىن مۇسۇلماننىڭ كاپىرنى دوراپ ئىت بىلەن بىرگە يۈگۈرۈپ، ئىتنىڭ ئېغىز-بۇرۇنلىرىنى سىلاپ ھەتتا نۇرغۇن كېسەللىكلەرگە سەۋەپ بولىدىغان شۇلگەي ئېقىۋاتقان ئىتنى سۆيۈشى قەتئى توغرىا بولمايدۇ.

ئاللاھ تائالاغا چەكسىز ھەمدىلەر بولسۇن، بۇ مۇكەممەل پاك شەرىئەت ئىنسانلارنىڭ دىن ۋە دۇنيا ئىشلىرىنى تۈزەش ئۈچۈن كەلگەن بولسىمۇ لېكىن ئىنسانلارنىڭ كۆپ قىسمى بۇنى بىلمەيدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.